B.I.R. 4083

GLORIA NEAMULUI:

OCTAVIAN GOGA

DE

I. MATEIU

BIBLIOTECA INSTITUTULUI DE ISTORIE ROMÂNĂ
UNIVERSITATEA DIN CLUJ

B.I.R. 4083

7076

GLORIA NEAMULUI:

OCTAVIAN GOGA

DE

I. MATEIU

BIBLIOTECA INSTITUTULUI DE ISTORIE ROMÂNĂ
UNIVERSITATEA DIN CLUJ

Nr. inv. 287/1938

Extras din „Renașterea" Nr. 20/1938

† OCTAVIAN GOGA

1881–1938

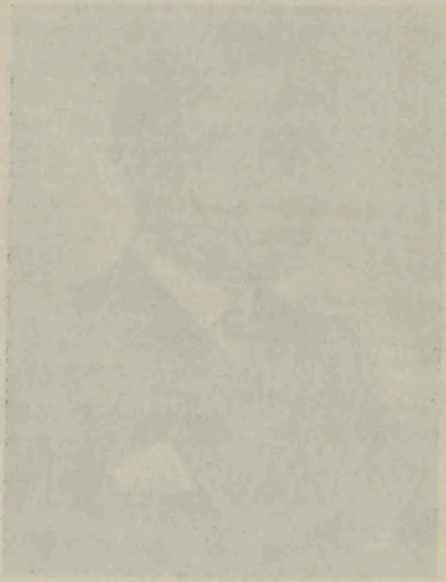

S'a stins cântărețul pătimirii noastre? Fulgerul, ce i-a curmat brusc firul vieții, în ziua de 7 Mai c. la Ciucea, a rănit profund inima neamului său, întinzând peste țara întreagă jalea marilor pierderi ireparabile.

Căci *Octavian Goga* a fost o coloană de bază a României în hotarele ei de azi și în aspirațiile ei de mâine. Numai perspectiva vremii ne va putea îngădui să-i deslușim odată în toată amploarea ei incomparabilă, apariția profetică pe cerul istoriei românești și înrâurirea uimitoare ce-a avut-o în minunea unității noastre naționale.

Astăzi, când durerea ne scurmă sufletele și lacrimile ne umezesc ochii, nu vedem decât liniile mari, și ele abia conturate, ale aceluia, care a fost cel

mai mare poet și cel mai strălucit reprezentant al *ideii naționale* din prima jumătate a veacului nostru.

Din cele dintâi clipe ale copilăriei trăite în *Rășinarii* lui *Șaguna*, unde văzuse lumina zilei, *Octavian Goga* purta în ochii limpezi ca azurul cerului, cele două daruri spirituale ale căminului familiar: tendința de nostalgie și impulsul spre acțiune, — înfățișate una de părintele *Iosif*, iar cealaltă de preoteasa *Aurelia*, sortite să-i determine coordonatele vieții sale: *literatura* și *politica*.

Satul cu toată atmosfera lui originală, autentică și bogată a fost cel dintâi cadru care i-a atras privirile scrutătoare, făcându-l să simtă instinctiv că în acel microcosm al *țăranului*, trăiește însuș neamul nostru cu toate bucuriile și durerile lui.

O inteligență precoce îi dă putința să priceapă și să rețină atâtea din manifestările variate ale sufletului popular, fructificând simțirea excepțională, din care aveau să răsară în curând acele creațiuni literare, ce-i deschideau drumul spre celebritate. Dar mai intervenire și alte două elemente, hotărâtoare pentru verticala lui sufletească: deoparte *opresiunea* maghiară, care tocmai atunci își prăznuia sălbătăcia nebănuită prin *procesul Memorandului,* iar de alta *vecinătatea* Răsinarilor cu *Țara liberă,* care-i înfipse în sufletul vizionar nedreptatea graniței dintre frații de același sânge.

De aceea ne spunea cu patru ani în urmă, în acele minunate *„Fragmente auto-biografice"* – azi atât de prețioase pentru noi: *„m'am născut cu pumnii strânși, sufletul meu s'a or-*

ganizat din primul moment pentru protestare, pentru revoltă, cel mai puternic sentiment care m'a călăuzit în viață și din care a derivat și formula mea literară".

Cele dintâi poezii ale lui, publicate ca elev de liceu în *Revista Ilustrată* din Gherla, *Tribuna literară* din Sibiu și *Familia* din Oradea, vor avea deci o notă socială și de rasă, și nicidecum una erotică, așa de firească la poeții începători.

Liceul unguresc din Sibiu, pe care-l urmase, avea să-i sporească acest sentiment protestatar, îndemnându-l — pe urma unei lecții injurioase a profesorului de istorie — să părăsească școala, nu fără replica meritată, împreună cu *I. Lupaș*, și să continue cl. VIII. la liceul românesc din *Brașov*.

În aierul reavăn de mân-

drie națională a acestei școli neîntrecute, *Octavian Goga* își reface sufletul tulburat și culege cu pasiune din graiul unor profesori entusiaști, adevărurile catehismului nostru de rassă. Cu această zestre scumpă pornește la Universitatea din capitala Ungariei. Contactul cu Budapesta șovinistă, dominată de spiritul disolvant evreo-cosmopolit, l-a pus din capul locului în rezistență îndârjită față de orice influență culturală străină. Contrastul abisal dintre atmosfera viciată a grandomaniei turanice și echilibrul sufletesc adus din munții românești ai Sibiului, îl singularizaseră, făcându-l să se simtă „un fel de Robinson printre sălbateci.“ Amintirile de acasă îi năvăleau în suflet, imaginea satului cu datinile și frumusețile lui patriarhale îi apărea în nopțile de veghe, accen-

tuând precipitat distanța între două lumi și adversitatea neîmpăcată dintre două neamuri. Acolo în centrul Ungariei, unde putea urmări de aproape psihologia și planurile de politică diabolică ale guvernelor împotriva noastră, *Octavian Goga* întrevăzuse repede imperativul unei reacțiuni românești. El dădu ființă, cu câțiva prieteni studenți, revistei *„Luceafărul"* indicând chiar prin acest nume, că se inspiră din gândirea lui *Mihail Eminescu.*

Apariția revistei a fost o surpriză, ce avea să se transforme într'un eveniment literar, menit să determine curentul nou de renaștere literară în viața Românilor de dincoace de Carpați și de îndrumare a conștiințelor spre idealul unității noastre de neam, prin cultul Regatului liber.

Talentul lui *Octavian Goga* izbucnește deodată strălucitor și năvalnic. În paginile elegante ale revistei ies una după alta splendidele lui poezii, cari prin noutatea inspirației, frumusețea imaginilor și clocotul simțirilor, răscolise deodată sufletul tuturor Românilor. Se ivise cântărețul așteptat al durerilor unui neam robit! Apăruse pe orizontul fermecat al sfintelor nădejdi, arhanghelul soliilor izbăvitoare. Țărănimea strivită de nevoi și suferințe era izvorul nesecat al nouei poezii revoluționare.

„Al vostru-i plânsul strunei mele
Creștini ce n'aveți sărbătoare
Voi cei mai buni copii ai firii
Urziți din lacrimi și sudoare."
(Plugarii).

Ardealul în deosebi se cutremurase la auzul acestei trimbițe înviforate. Din 48 el nu mai ascultase asemenea accente

eroice, inima lui nu mai tresărise de atâta revoltă înăbușită, brațul lui nu se mai încordase pe coasă atât de hotărît ca acum? Vă imaginați puterea de fascinație a versurilor recitate de copilul de școală în bătătura casei sărăcite:

„Strigați să știe largul zării
S'auză toți câți trag în jug
Că focul roș al răzbunării
Topește fierele de plug."

(Carmen laboris).

Cu fiecare cântec nou creștea în obidiții plaiurilor subjugate dorul liberării, se preciza tot mai limpede minciuna legendei în dreptatea Împăratului din Viena, spre a-și face loc din ce în ce mai larg credința în Țara de peste munți.

Acesta erà crezul tinerei generații din jurul *Luceafărului,* care pusese literatura în slujba idealului nostru politic. Versurile lui *Octavian Goga* erau

pe buzele tuturora, pătrunzând până în cele mai ascunse sate din codrii Carpaților, spre a mișcà inimile și a pregăti atmosfera de răzmiriță neînduplecată.

Dar poetul vizionar își vestea lozincile lui înălțătoare și printr'o fascinantă *proză politică,* cum n'o mai cunoscusem decât în paginile nemuritorului *Eminescu.* Astfel, până la 1914 talentul extraordinar al lui *Octavian Goga* săvârșise o uimitoare pregătire a conștiinței populare pentru unitatea politică, așa cum n'o putuse face dela moartea lui *Șaguna* partidul național prin conducătorii săi oficiali.

Ori câtă simpatie aveau cercurile culturale maghiare pentru eminentul traducător al lui Petőfi și Madách, acțiunea lui revoluționară îngrijorà profund

guvernul din Budapesta, care se hotărî în cele din urmă să-l trimită la pușcărie. Ea îi pusese pe frunte aureola martirilor, sporindu-i prestigiul și avântul de luptă pentru desrobire. Izbucnirea războiului mondial — prevestit de el în atâtea poezii profetice — îl îndeamnă să treacă munții și să sune doi ani de zile goarna mobilizării. El a vorbit Țării neatârnate în poezii, în articole și discursuri, făcându-se bucium neodihnit al intrării în război. Cât de zguduitoare răsunà chiemarea lui de atunci:

„Veniți, veniți, căci adevăr zic vouă:
Ori vă mutați hotarul mai departe
Ori veți muri cu trupul frânt în două."

Iar în marile întruniri publice verbul lui cuceritor stârneà furtuni de adeziune: *„ori intră România în acțiune ca să ne mântuiască pe noi și să se întărească pe sine, ori rațiu-*

nea de a fi a românismului din Ardeal este cu desăvârșire stîrbită.

Altă dată strigă cu pumnii strânși: *„ori treceți acum munții spre ei ca să-i scăpați, ori rugați pe Dumnezeu să ridice munții până în cer, ca să nu poată pătrunde la voi glasul blestemelor lor."*

Credința lui a biruit: Regatul trase sabia. Din prima zi *Octavian Goga* îmbrăcă tunica de voluntar, cu fratele său, și porni pe frontul dela Dunăre. Mai târziu în faza dramatică dela Iași, invitat să schimbe spada cu condeiul, el ia conducerea ziarului *România,* prin care trimite înflăcărate îmbărbătări în tranșee și întărește credința țării îndoliate în izbânda finală. Când pacea infamă dela București veni să ne sugrume, *Octavian Goga* se mută la

Chișinău unde dă câteva contribuții însemnate ziarului *Românía Nouă,* ca apoi să plece în străinătate oprindu-se la *Paris,* unde continuă lupta, în fruntea Consiliului național, pentru triumful cauzei românești. Acel *„vis neîmplinit copil al suferinței"* – cântat de el mulțimilor înfrigurate – luă întrupare în adunarea națională dela *Alba-Iulia.*

De-acum cântărețul revoluționar s'ar fi putut retrage fericit în Parnasul inspirațiilor sale poetice. Dar nu. Temperamentul lui viu, elanul vijelios de luptător și intuiția clară a primejdiilor încă neînlăturate din drumul Statului întregit, l-au reținut tot în arena frământărilor publice. Ca șef de resort în Consiliul Dirigent și mai apoi ca leader și șef de partid regnicolar, *Octavian Goga* duce o

luptă energică, inteligentă și necruțătoare împotriva *regionalismului politic,* în care vedeà o permanentă amenințare a consolidării Unității naționale. Erà pe linia programatică a întregei sale vieți, care nu concepea desvoltarea neamului decât subt comanda supremă și de necontestată autoritate a *Regatului* eroic, păstrător al glorioaselor tradiții românești. Acestea aveau dreptul la *primat* hotărîtor și neîmpărțit în procesul de unificare sufletească a celor patru țări, reunite pe veci sub tricolorul noului Stat românesc.

In războiul aprig ce l-a purtat ani de-arândul cu adversarii acestei ideologii superioare, dictată de șoaptele unei istorii de veacuri și de înțelegerea fină a realităților naționale, *Octavian Goga* a risipit neînchipuită energie și strălucire cere-

brală. La gazetă și întruniri, la tribuna Parlamentului și pe banca ministerială, în umbra Bisericii și sub cupola Academiei, el s'a zbuciumat elocvent, luminos și captivant pentru încadrarea provinciilor desrobite în acelaș patrimoniu de simțire și gândire românească a Țării liberatoare.

Căci sesizând, ca nimeni altul, pericolul nou al străinilor vechi și recenți din cuprinsul României, el a reluat cu entusiasmul de altădată apostolia *ideii naționale,* strigându-i poruncile pe toate drumurile țării. Otrava judaică pătrundea tot mai adânc în corpul națiunii narcotizate, punându-i în cumpănă sănătatea vieții și stăpânirea politică de Stat. Conștiințele se desmeticesc sub puterea vechei lozinci de rassă, ce răsuna alarmantă în glasul eminentului

patriot, și iată că diriguitorii țării schițează cele dintâi gesturi de apărare, cari se transformă sub guvernul prezidat de *Octavian Goga* într'o sigură prefață a României *românești.*

Dar el n'a fost numai un fanatic al ideii naționale, ci totodată și un cruciat al *legii strămoșești* ca factor determinant în consolidarea Statului întregit. Nu este o simplă întâmplare, că *Octavian Goga* creiază la 1920 Ministerul Cultelor, devenind cel dintâi titular al lui. Fiul lui Iosif preotul din Rășinari purta în suflet o admirabilă zestre religioasă, care i-a îndrumat sbuciumul vieții legându-l indisolubil de sfintele altare ale Bisericii sale. Poezia lui respiră miros de tămâie și busuioc de bobotează, proza lui evocă vremi de sfințite credințe și eroi cucernici, graiul lui des-

luşeşte în sinoade frumuseţea *Bisericii* şi misiunea ei covârşitoare în rosturile eterne ale neamului.

Îl vom vedea deci în funcţiunile de înaltă răspundere publică îndreptându-şi grija deosebită către *Biserică,* suprimând nedreptăţi vechi, vindecând dureri preoţeşti, şi devenind *ctitor* de episcopii noui, cum este şi aceea a *Clujului.* Şi dacă mai era necesară vr'o dovadă a credinţei sale religioase în faţa posterităţii, el a oferit-o prin hotărîrea de ultimă voinţă de a preface castelul dela Ciucea într'o aleasă *mânăstire* de călugări cărturari. E actul emoţionant, ce pune în lumină uimitoare un *interior religios* de puternică vibraţie duhovnicească, proprie numai marilor iluminaţi ai trecutului românesc.

Iată cum figura lui *Octa-*

vian Goga reunește în liniile ei clasice, atâtea atribute spirituale, cum ni se pare nu le putem surprinde la nici una din ilustrațiile istoriei noastre contemporane. Dumnezeu i-a hărăzit cu profuziune daruri neîntrecute, vroind par'că să concentreze în acest exemplar unic toate acele puteri divine, cari să facă din el un *miracol* al destinului românesc. Și ca în vremuri de zguduitoare răsturnări biblice, se ivi el crainicul durerilor din *Ardealul* sugrumat, vestitorul viforului de răzbunare și solul împlinirii dreptății dumnezeești. Prin taina nepătrunsă a Cerului, se arată pe creste de munți *prorocul* visurilor noastre de mântuire. Ne-a binevestit, și prin credință și vitejie, am întrat în Canaanul copleșitoarelor bucurii de unitate națională. A fost minunea

cea negrăită a unui mileniu de luptă și suferință.

De aceea, ca într'un suprem omagiu, neamul recunoscător i-a purtat moaștele — în ziua măreață de 10 Mai — de-alungul țării până la *București,* ca acolo în decorul unei uriașe simfonii a simțirii românești, să-i acorde onorurile meritate ale *apoteozei naționale.*

Retrăim par'că o clipă — aici în acest colț de latinitate — toată grandoarea *triumfurilor* de pe culmile capitoline ale Romei antice. Peisagiul profund îndoliat, în care se desfășoară astăzi procesiunea *Eroului pe scut,* amplifică însă dincolo de cadrele romane, intensitatea emoțiilor și certitudinea nemuririi.

In aerul primăverii înflorite se înalța acum spre zările albastre, ca o sublimă închinare

a țării, freamătul tainic de obștească proslăvire:

„Cuvine-se hirotonia
Cu harul cerurilor ție
Drept vestitorule apostol".

. . . . . .
. . . . . .

După un duios popas printre luptătorii Unirii din cimitirul Belu, *Octavian Goga* se va înapoia spre veșnică odihnă în capela funerară dela *Ciucea,* ca sfințit de glorie, să fie prin veacuri stâlp de foc și simbol biruitor al neamului la pururi jinduita graniță de vest a Patriei românești.

Cluj, 12 Mai 1938.

Cluj — Tipografia Eparhiei ort. rom. — 1938

TIPOGRAFIA EPARHIEI
ORTODOXE ROMÂNE
CLUJ 1938